

Klar til selvevaluering

Hæfte til lærerne

Klar til selvevaluering
– Inspirationsmateriale til gymnasier
2010 © Danmarks Evalueringsinstitut

Tekst
Pernille Hjermov
Anne Breinhold Olsen
Peter Toft

Foto
Thomas Søndergaard, Periskop
Hung Tien Vu

Design og tryk
BGRAPHIC

Bemærk
Danmarks Evalueringsinstitut sætter komma
efter Dansk Sprognævn's anbefalinger,
dvs. at der som hovedregel ikke sættes
komma foran ledsætninger

Eftertryk med kildeangivelse tilladt

Bestilling
www.eva.dk

Introduktion	4
Hvad er selvevaluering?	5
Det siger loven om selvevaluering	6
Hvad kan selvevaluering bruges til?	7
En pædagogisk dag om selvevaluering	9
– Nøgleområder for selvevaluering	
– Undervisning og selvevaluering	
– Selvevaluering og gymnasiets værdigrundlag	
Forløbet efter den pædagogiske dag	12

Introduktion

Mange gymnasier skal nu til at gennemføre selvevalueringer. De efterlyser inspiration til hvordan en selvevaluering kan gribes an, og til hvordan man planlægger en proces som skolens lærere og ledelse synes er både udbytterig og relevant for skolens hverdag.

Dette hæfte er en del af et arbejdsmateriale som lægger op til at skolen laver en række øvelser på en pædagogisk dag der forbereder den samlede selvevalueringsproces bedst muligt. Når I arbejder sammen om øvelserne, får I mulighed for at sætte fingeren på hvilke områder af undervisningen og uddannelsen som er relevante at inddrage i jeres selvevalueringsproces.

Med andre ord serverer vi ikke en fiks og færdig opskrift på hvordan netop I skal selvevaluere. Det er op til jer at udforme processen. Men materialet her kan hjælpe jer på vej ved at give jer en ramme for diskussionerne af hvilke nøgleområder selvevalueringen sætter fokus på.

Hvad er selvevaluering?

Selvevaluering betyder i dette hæfte at man evaluerer det man selv laver. Når et gymnasium fx vælger at evaluere studierejserne på en årgang, er der tale om selvevaluering.

Selvevaluering er altså ensbetydende med at det er lærere og ledelse der fører evalueringerne ud i livet og bestemmer deres design, formål og anvendelse i tilknytning til egne prioriteringer, mål og værdier.

Selvevaluering er med andre ord en kilde til selvindsigt. Indsigt i hvordan det går med at opfylde de mål og værdier gymnasiet selv sætter, indsigt i hvor det går godt, og hvor der er behov for at ændre på noget.

Det siger loven om selvevaluering

Kvalitetsbekendtgørelsen – eller Bekendtgørelse om kvalitetsudvikling og resultatvurdering inden for de gymnasiale uddannelser – udstikker den lovmæssige ramme om selvevalueringsarbejdet på gymnasierne.

Bekendtgørelsen giver nogle meget overordnede rammer for hvordan selvevalueringen skal gennemføres. Den siger at skolen skal:

- udvælge de nøgleområder som indgår i selvevalueringen
- bruge selvevalueringen som løftestang for kritiske og systematiske diskussioner om uddannelsesmæssige og undervisningsmæssige forhold på skolen
- lave en opfølgingsplan med behov for ændringer, konkrete mål og løsninger på baggrund af selvevalueringerne
- have procedurer for at inddrage elever og aftagere i selvevalueringen
- gennemføre en selvevaluering mindst hvert tredje år.

HUSK

Selvevaluering er ikke det samme som den løbende evaluering af undervisningen eller den løbende evaluering af eleven i faglige og flerfaglige sammenhænge. Disse er beskrevet i hovedbekendtgørelsen § 129.

Det er dog en fordel hvis selvevalueringen også inddrager den viden som skolen får fra sine undervisningsevalueringer. Det kræver at resultaterne af undervisningsevalueringerne kan kombineres med de nøgleområder som I vælger for selvevalueringen.

Hvad kan selvevaluering bruges til?

En selvevaluering kan sikre at skolen løbende diskuterer relevante områder, og at kvaliteten af uddannelsen og undervisningen i sidste ende bliver bedre. En selvevaluering kan også give lærere og ledelse en fælles viden og et fælles sprog om relevante nøgleområder. At selvevaluere kan dermed give et godt og bredt forankret grundlag for handlinger og beslutninger.

Selvevaluering kan med andre ord føre til at gode diskussioner og forskellige erfaringer med bl.a. undervisningen bliver omsat til konkrete handlinger og forbedringer. Erfaringerne og diskussionerne kan også være et godt grundlag for at man holder fast i det der allerede fungerer godt.

MENINGSFULD SELVEVALUERING:

- Handler om det som lærerne og ledelsen synes er vigtigt
- Øger den fælles refleksion på skolen
- Giver plads til kritiske diskussioner
- Gør opmærksom på både gode og dårlige erfaringer
- Følges op af handling
- Holder fast i det der fungerer godt
- Ændrer det der ikke fungerer godt.

En god selvevaluering bygger på en veltilrettelagt proces. Det betyder at I har gode rammer for arbejdet – der er fx afsat tid til det. Det betyder også at selvevalueringens nøgleområder er præcist afgrænsede. Endelig er det vigtigt at evalueringsaktiviteterne i processen hænger sammen og har et klart formål.

En pædagogisk dag om selvevaluering

Det er op til jer hvad og hvordan I vil selvevaluere. På en pædagogisk dag kan I tage det første og vigtige skridt hvor I sætter rammerne for selvevalueringen. Her kan I igennem forskellige øvelser sikre at jeres selvevaluering kommer til at handle om det som I selv mener er de vigtigste udviklingsområder for jer.

På den pædagogiske dag – hvor I forbereder selvevalueringen – kan I sammen afklare disse punkter:

- 1 Hvilke nøgleområder skal indgå i vores selvevaluering?
- 2 Hvordan inddrager vi vores erfaringer fra undervisningen i selvevalueringen?
- 3 Hvordan skaber vi sammenhæng mellem selvevalueringen og gymnasiets værdier og mål?

1 Hvilke nøgleområder skal indgå i vores selvevaluering?

Skolen skal for det første vælge nogle nøgleområder til selvevaluering. Det er op til den enkelte skole at bestemme hvilke kriterier nøgleområderne vælges ud fra. Skolens værdigrundlag kan fx være det kompas som I vælger jeres nøgleområder ud fra.

Nogle skoler vil allerede på forhånd have besluttet hvilke nøgleområder der skal indgå i selvevalueringen. På andre skoler står man over for at skulle udvælge nogle.

For at selvevaluering skal blive en succes, er det vigtigt at nøgleområderne er meningsfulde og vigtige for den samlede skole, dvs. både for lærerne og for ledelsen. Det er med andre ord vigtigt at I finder frem til nøgleområder hvor en selvevaluering kan give jer den nødvendige viden til at ændre, fastholde eller videreudvikle praksis.

Hverken bekendtgørelsen eller vejledningen til bekendtgørelsen definerer hvad et nøgleområde er. Der er frit slag i forhold til om I vil selvevaluere brede eller mere afgrænsede områder af skolens praksis.

EKSEMPLER PÅ BREDE NØGLEOMRÅDER KUNNE VÆRE:

- Elevernes studiekompetencer
- Skolens organisation
- Lærernes kompetenceudvikling
- Nye elevtyper – ny pædagogik.

EKSEMPLER PÅ AFGRÆNSEDE NØGLEOMRÅDER KUNNE VÆRE:

- Afvikling af eksamen
- Grundforløbet
- Studie- og ordensregler
- NV, AP, AT.

EKSEMPLER PÅ KRITERIER FOR VALG AF NØGLEOMRÅDER:

- De skal tage udgangspunkt i skolens værdier.
- De skal være centrale for undervisningen og uddannelsens kvalitet.
- Det skal være områder hvor der er et behov for viden.
- Det skal være områder hvor skolen konkret kan handle.

2 Hvordan inddrager vi vores erfaringer fra undervisningen i selvevalueringen?

En selvevaluering giver jer viden om praksis og resultater på udvalgte nøgleområder. Lærernes oplevelser af hvad der fungerer godt og mindre godt i undervisningen, er vigtige input til diskussionen om hvilke nøgleområder der er relevante i en selvevaluering.

Både konkrete erfaringer fra undervisningen og fx viden fra evalueringer af undervisningen kan være med til at definere nye nøgleområder. Nogle gymnasier har erfaringer med at inddrage udvalgte resultater af de løbende undervisningsevalueringer i selvevalueringen, mens andre skoler endnu ikke har gjort erfaringer med dette.

3 Hvordan skaber vi sammenhæng mellem selvevalueringen og gymnasiets værdier og mål?

Selvevalueringen kan også knytte undervisningen sammen med skolens værdier og mål. Det betyder at man i en selvevaluering kan sætte fokus på de udfordringer der kan være når man skal omsætte de overordnede målsætninger til en konkret praksis i hverdagen. Selvevalueringer kan med andre ord give viden om hvor gymnasiet står i forhold til at nå de overordnede mål, og om skolens værdier afspejles i den daglige praksis.

Den pædagogiske dag kan være med til at sætte fokus på hvordan I kan skabe sammenhæng mellem undervisningen, gymnasiets selvevalueringer og de mål og værdier som gymnasiet ønsker at realisere.

Forløbet efter den pædagogiske dag

Den pædagogiske dag kan man betragte som første trin i den samlede selvevalueringsproces som i alt indeholder tre faser:

- 1 En pædagogisk dag som giver input til hvilke nøgleområder der kan indgå i gymnasiets selvevalueringer.
- 2 Den egentlige selvevaluering hvor skolen samler dokumentation ind, diskuterer praksis og vurderer hvad der fungerer godt, og hvad der fungerer mindre godt på nøgleområdet.
- 3 En opfølgingsplan der beskriver hvilke handlinger og tiltag skolen sætter i værk – på baggrund af dokumentationen fra en eller flere selvevalueringer.

SKAB SAMMENHÆNG I PROCESSEN

Det er vigtigt at faserne hænger tydeligt sammen. På den måde kan I sikre at opfølgingsplanen i sidste ende afspejler de systematiske og kritiske diskussioner af praksis som har været en del af selvevalueringen – og at selvevalueringen er med til at knytte skolens værdigrundlag og mål sammen med opfølgingsplanen.

På den pædagogiske dag kan I blandt andet have drøftet:

- Hvilke hovedspørgsmål I skal diskutere i forbindelse med de enkelte nøgleområder.
- Hvem der deltager i de diskussioner som er et led i selvevalueringen.
- Hvilken dokumentation der skal indgå i selvevalueringen.

Det kan være en god idé at knytte selvevalueringsprocessen efter den pædagogiske dag til eksisterende fora på gymnasiet, fx pædagogisk udvalg. På den måde kan selvevalueringen være med til at sikre at arbejdet med at udvikle undervisningen og kvaliteten af uddannelsen bliver forankret og får et reelt liv på jeres gymnasium.

HUSK NÅR I TILRETTELÆGGER SELVEVALUERINGEN:

- Sørg for at koble jeres drøftelser i de forskellige relevante fora på gymnasiet sammen med selvevalueringer, fx diskussioner i pædagogisk udvalg, i elevrådet, i midlertidige projektudvalg og lignende.
- Tænk resultater fra relevante undersøgelser, fx APV, undervisningsevalueringer, undervisningsmiljøvurderinger, projektevalueringer osv. ind i processen.

Da et nøgleområde ofte rummer et væld af mindre temaer og underpunkter, vil det være vigtigt at jeres selvevaluering lægger vægt på de dele af nøgleområdet som I anser for de mest centrale, herunder hvad der er centralt i forhold til værdigrundlag og mål. Her kan man fx lære sig op ad det grundlag der blev udviklet på den pædagogiske dag om selvevaluering.

VÆLG FORSKELLIGE DOKUMENTATIONSKILDER

Når I selvevaluerer, arbejder I med jeres praksis ved både at beskrive og diskutere den. Her er det vigtigt at I har forskellige former for dokumentationskilder som kan give jer gode perspektiver på jeres nøgleområder for selvevaluering.

Forskellige kilder til dokumentation kan være:

- Undervisningsevaluering
- Spørgeskemaundersøgelse
- Fokusgruppeinterview
- Undervisningsobservation
- Undersøgelser blandt aftagere
- Statistik baseret på fx spørgeskemaundersøgelser
- Eksterne statistikker fra fx Danmarks Statistik, UNI-C eller Undervisningsministeriet.

Drøftelserne på den pædagogiske dag kan samtidig være grundlaget for at I udarbejder nogle principper for hvordan en opfølgingsplan hos jer skal se ud. Opfølgingsplanen beskriver hvordan man vil følge op på de nøgleområder der indgår i selvevalueringen.

Opfølgingsplanen kan bl.a. rumme:

- En kort beskrivelse af jeres nuværende praksis på de udvalgte nøgleområder
- En kort beskrivelse af hvordan prioriteringerne i opfølgingsplanen hænger sammen med gymnasiets mål og værdier
- En plan over hvilke handlingsorienterede tiltag der iværksættes som led i opfølgningen
- En oversigt over hvem der gør hvad og hvornår
- En overvejelse over hvilke nye input selvevalueringen har givet i forhold til at pege på relevante nøgleområder til kommende selvevalueringer.

Hvis I savner inspiration til hvordan I skal planlægge hele selvevalueringssprocessen, kan I læse mere her:

Kvalitetssystemet – en håndbog om gymnasie- og hf-skolers anvendelse af "Bekendtgørelse om kvalitetsudvikling og resultatvurdering", Birgitte Gottlieb, Flemming Jensen, Niels Hjørund Pedersen og Ole Skov, 2006.

Evalueringsplanen – mellem kontrol og kvalitet, Susan Mose og Anne Kirsten Pettitt, 2006, www.gym paed-fyn.u-net.dk

Vejledning til bekendtgørelse nr. 23. af 11. januar 2005 om Kvalitetsudvikling og resultatvurdering inden for de gymnasiale uddannelser, Undervisningsministeriet, 2006.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 35 55 01 01
F 35 55 10 11

E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) evaluerer og udvikler undervisning og uddannelse samt dagtilbud for børn. EVA er desuden nationalt videnscenter for evaluering. Institutet gennemfører både egne projekter og rekvirerede opgaver.

Læs om EVA på www.eva.dk